

CONSOLIDAREA PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ – FAMILIE PENTRU ASIGURAREA UNEI EDUCAȚII INCLUZIVE DE CALITATE

STRENGTHENING THE SCHOOL – FAMILY EDUCATIONAL PARTNERSHIP TO ENSURE QUALITY INCLUSIVE EDUCATION

*Valentina Stratan, dr., conf., univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Valentina Stratan, PhD, asoociate professor,
"Ion Creanga" SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-1311-910X*

CZU: 37.018.262+376

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p182-187

Abstract

The school-family partnership is an important current issue. The role of the school-family educational partnership is amplified in the context of the development and promotion of inclusive education. The study focused on strengthening the school-family educational partnership in the context of ensuring a quality inclusive education. We appreciate the school-family partnership not as an extension of the participation of the actors involved, but as a governing relationship of the actions orchestrated by a purpose and idea. We identify two main dimensions in the involvement of both the school and the family for the benefit of the child: the dimension of the child / parent relationship and the dimension of the school / family relationship. The school's collaboration strategy with the family in ensuring quality inclusive education is included in the school's Family Cooperation Program and includes the following areas: communication, parent information activities, support for parents; learning together - at home, at school and in the community; decision making; volunteering; collaboration with the community. A school-family partnership will ensure the success and full development of the child's potential, if they are respected: acceptance of the family, respect for the family and the connection with the family.

Key-words: school-family partnership, inclusive education, ensuring quality inclusive education, social perspective, school collaboration program with family, child / parent relationship, school / family relationship.

Introducere

Școala este o instituție care oferă servicii educaționale, transmite cunoștințe, dezvoltă abilități, formează competențe, norme recunoscute și acceptate social. Familia reprezintă principalul actor al parteneriatului cu școala. Pe de o parte, familia este un factor de educație informală, pe de altă parte, aceasta are obligații și drepturi care decurg din statutul de elevi ai copiilor ei în sistemul formal de educație.

Parteneriatul școală – familie reprezintă o problemă actuală importantă, reliefată de diferite documente de politică educațională la nivel național și internațional, precum și de cercetările în domeniul educației. Actualitatea acestei probleme este determinată de reformele survenite în procesul educațional privind reconsiderarea parteneriatului școală–familie din perspectiva asigurării calității, echității și a eficacității învățământului.

Rolul parteneriatului educațional școală-familie se amplifică în contextul dezvoltării și promovării educației incluzive, care presupune o nouă orientare cu accent pe cooperare, educație socială și valorizarea relațiilor interumane. În procesul de promovare a EI, în cadrul parteneriatului educațional, cadrele didactice și părinții sunt uniți prin sentimentul de a-i sprijini pe copii în evoluția lor școlară.

Pentru educația incluzivă colaborarea cu părinții este indiscutabilă – atât școala, cât și părinții își canalizează eforturile spre crearea unui mediu, în care copiii se simt protejați, atașați de grup și familie și se pot dezvolta la potențialul lor maxim. Programul național de dezvoltare

a educației incluzive definește distinct atribuțiile fiecărui actor în cadrul parteneriatului educațional.

O parte din studiile analizate abordează tema parteneriatului, indicând colaborarea dintre școală și familie drept o reușită a procesului educațional incluziv. Parteneriatul familie - școală este prezent atât în dezbaterile publice, precum și în cercetările despre educația incluzivă. În practică, însă nu sunt întotdeauna atât de clare responsabilitățile fiecărui actor (Markström, 2013) [4].

Studiile arată că șansele copilului de a se dezvolta și obține rezultate mai bune sporesc odată ce părinții sunt mai implicați în educația lui. Un copil își petrece mai puțin de 20% din timp la școală și peste 80% din timp în compania părinților, a familiei și a altor membri ai comunității – de aceea este importantă colaborarea între părinți, școală și comunitate.

Scopul cercetării. Studiul nostru s-a axat pe problema consolidării parteneriatului educațional școală-familie în contextul asigurării unei educații incluzive de calitate. Dat fiind specificul familiilor copiilor cu CES, cu cât participarea părinților la activitățile de incluziune se va extinde pe o perioadă mai mare și diversificat, cu atât va crește probabilitatea de a obține rezultatele scontate. Colaborarea cu părinții este crucială pentru educația incluzivă – atât școala, cât și părinții își canalizează eforturile spre crearea în comun a unui mediu prietenos. În acest mediu prietenos copilului, specialiștii și părinții colaborează pentru a oferi copiilor cele mai bogate și adaptate experiențe de învățare.

Rezultate și discuții

Cercetarea pleacă de la concepțiile relevate de către L. Cuznețov (2018), A. Cara (2019), A. Gremalschi (2016), Krüger și Michalek (2011) ș.a. că părinții trebuie văzuți din perspectiva socială. A fi părinte în societatea modernă semnifică nu numai înțelegerea nevoilor copilului, dar și expectanțele pe care părinții le au din partea societății, întrucât evoluția și sănătatea copiilor nu este numai responsabilitatea părinților, ci și a societății în ansamblu [5, p. 32]. Părinții au nevoie de suport în situațiile în care nu sunt capabili să aibă grijă de copiii lor. Cunoștințele despre dezvoltarea copilului și a drepturilor lui constituționale contribuie la dobândirea competențelor parentale și a abilităților de a colabora cu proprii copii și cu ceilalți actori implicați (Cuznețov L., 2018, Vuorinen, 2010) [2, 10].

În baza analizei experiențelor internaționale și naționale [3], s-a constatat că legislația în domeniul educației din țările cu tradiții în domeniu reglementează în mod detaliat modul de implicare a părinților în viața școlii, atât la nivel de persoane fizice, cât și la nivel de organizații asociative ale acestora. În cazul sistemelor educaționale centralizate, părinții sunt obligați să fie membri ai asociațiilor de părinți sau ai asociațiilor de părinți și învățători, organizațiile respective fiind create și ghidate de administrațiile instituțiilor de învățământ. În cazul sistemelor educaționale descentralizate, accentul se pune pe asocierea benevolă a părinților în organizații obștești, scopul cărora ar fi ajutorarea școlii.

Aceste fiind accentuate, ne-am propus să elaborăm un program de colaborare a școlii cu familia pentru sprijinirea/încurajarea participării părinților în asigurarea unei educații incluzive de calitate. Colaborarea partenerilor implicați în educație presupune constituirea unei relații axate pe unificarea unui sistem de valori și cerințe adresate copilului. Parteneriatul școală-familie îl apreciem nu ca o lărgire a participării actorilor implicați. Parteneriatul implică o relație de guvernare a acțiunilor orchestrate de un scop și idee. Tipologia beneficiilor implicării partenerilor școală-familie într-o colaborare include [5, p. 21]:

- pentru copii: performanță academică, atitudini și comportament, prezență, adaptare și implicare școlară, rata promovabilității;
- pentru părinți: atitudini pozitive față de școală, relații mai bune între copii și părinți;
- pentru profesori: motivație crescută pentru îmbunătățirea metodelor educative.

Cercetările au confirmat faptul că o școală de calitate și de succes nu poate fi înțeleasă astăzi în afara unei redimensionări a relației școală – familie. Totodată, școlile care au creat programe de parteneriat foarte bune au putut implica în mod productiv în educația copiilor părinți din toate mediile, indiferent de statutul socio-economic, mediul de viață și numărul de membri al familiei. Există o serie de motive pentru care implicarea părinților în activitățile școlii este recomandată. Implicarea părinților îmbunătățește performanțele școlare ale copiilor, duce la un comportament mai bun al copiilor în clasă, influențează atitudinea copilului față de școală, motivația. Implicarea părinților aduce beneficii atât pentru copii, cât și pentru părinți. Părinții vor avea o mai bună înțelegere a curriculum-ului și a activităților școlare și vor comunica mai bine cu copiii lor.

Totodată, se observă că implicarea părinților tinde să scadă. Factorii care determină lipsa de implicare a părinților sunt: lipsa sau insuficiența rețelelor sociale pentru părinți, nivelul educațional scăzut al părinților, factori ce țin de școală, ore de întâlnire neconvenabile, transport, îngrijirea copiilor, cunoștințele părinților despre regulile și politicile școlii, lipsa de încredere a școlii în părinți și elevi, experiențe negative ale părinților cu școala în copilărie [6, 7]. Pedagogii consideră părinții drept excesiv de îngrijorați, nemulțumiți, necooperativi, neglijenți, supraprotectori sau neimplicați și agresivi, fiind dificili și având nevoie de suport în educația copiilor sau nefiind în stare să caute sprijin.

Cele relatate ne orientează spre elaborarea unui program de colaborare a școlii cu familia pentru sprijinirea participării părinților în asigurarea unei educații incluzive de calitate ce ar include următoarele domenii: mentorat; centre ale părinților; voluntariat; vizite acasă; educație a părinților.

Obiectivele legate de optimizarea relației dintre părinți și școală se referă, în cazul părinților, la îmbunătățirea modalităților în care copiii sunt tratați acasă și la școală. În cazul participării părinților, obiectivul se referă la încurajarea contribuțiilor acestora la activitățile desfășurate în școală și la procesul de luare a deciziilor din școală. Astfel, rolurile parteneriatului sunt specifice: sprijin pentru familie, părinți în organizarea unor programe de suport pentru elevi; colaborarea cu diferite servicii din școală; activități la clasă; oferirea de ateliere și seminarii de educație parentală; vizite la domiciliu.

Deoarece la momentul actual școlile au fost nevoite să delegheze mai multe responsabilități familiei și specialiștilor din domeniul educației incluzive, Programul elaborat cuprinde responsabilitățile fiecărui partener. Părinții joacă un rol cheie în colaborarea cu școala pentru beneficiul educației copilului. A fi părinte partener al educației copilului în școala incluzivă semnifică nu numai înțelegerea nevoilor copilului, dar și nevoia de suport în situațiile în care părinții nu sunt capabili să fie sprijinul propriilor copii.

Identificăm două dimensiuni principale în implicarea atât a școlii, cât și a familiei în beneficiul copilului: dimensiunea relației copil/părinte și dimensiunea relației școală/familie. Dimensiunea relației copil/părinte este una care îngrijește dezvoltarea psihică, fizică, emoțională și socială a copilului, ea pune bazele personalității, alegerilor și comportamentului

copilului. Studiile sugerează că o relație părinte-copil sănătoasă duce la rezultate pozitive pentru copii și familie.

Dimensiunea relației școală/familie, se referă la încurajarea familiei să stabilească scopurile ce trebuie atinse de copii lor, iar școala să stabilească obiectivele pentru obținerea succesului școlar. Realizarea relației școală/familie este esențială: familia trebuie să fie privită ca participant activ, care poate aduce o contribuție reală și valoroasă la educarea copiilor, să ia parte la adoptarea deciziilor referitoare la copiii lor, să ajute la continuarea programului educativ acasă, să urmărească în mod regulat progresul copiilor, să ia parte, să sprijine activitățile extrașcolare organizate împreună cu școala/clasa. Activitățile cu părinții pot cuprinde strategiile de intervenție care să răspundă nevoilor de dezvoltare ale copilului, activitățile propuse pentru dezvoltarea integrată a copilului, tipuri de activități realizabile în cele două medii educaționale ale copilului (la școală și acasă) etc.

Grație colaborării școală/familie, cercetarea propune un model psihopedagogic de colaborare a școlii cu familia în asigurarea unei educații incluzive de calitate. Strategia de colaborare a școlii cu familia în asigurarea unei educații incluzive de calitate, inclusă în Programul elaborat, identifică șase aspecte cheie în care părinții și școala pot colabora pentru a spori implicarea parentală în educația copiilor:

1. Comunicarea, activități de informare a părinților

Comunicarea școlii cu familia este esențială pentru construirea de parteneriate reale, eficiente. Acest parteneriat constituie fundamentul pentru toate celelalte forme de implicare a familiei în educație. Comunicarea este esențială pentru stabilirea unor relații pozitive. Important ca toate comunicările din partea școlii/pedagogului să posede un limbaj clar și simplu, ușor accesibil. Comunicarea trebuie să fie eficientă, astfel părinții să obțină claritate în ce privește cum, când și pe cine poate contacta dacă are nevoie de ajutor, informații sau dorește să-și exprime îngrijorarea.

2. Sprijin pentru părinți

Școlile nu sunt doar un loc pentru educație academică, ci și pentru învățarea abilităților sociale și emoționale, interacțiune și sprijin social. Este important ca părinții să știe că vor avea parte de sprijin, apreciere, încredere și posibilitatea de a contribui la educația copilului. Indiferent cum este acordat sprijinul - prin oferirea de acces la informații, servicii și resurse care îi pot sprijini ca părinte și ca familie acasă, pedagogul trebuie să insuflă încredere părintelui.

Mulți părinți se confruntă cu teama față de noul mediu școlar incluziv, perceput uneori ca neprimitor, amenințător sau chiar lipsit de respect față de ei. Transformarea familiei într-un partener al școlii presupune acțiuni de sprijin privind: extinderea inițiativei școlii în sensibilizarea și atragerea familiei; activizarea consiliilor de părinți; îmbunătățirea modalităților de informare adresate părinților; organizarea unor activități în bază de parteneriat; stabilirea unui parteneriat dintre membrii echipei multidisciplinare intrașcolare și părinți; dintre cadrul didactic, cadrul didactic de sprijin și asistentul social comunitar, considerat unul crucial în implementarea modelelor de educație incluzivă.

3. Învățarea împreună – acasă, la școală și în comunitate

Pentru ca părintele să poată să ajute copilul și să reușească s-o facă, el trebuie să știe și să înțeleagă ce învață copilul, cum învață și cum poate fi sprijinit în vederea progresului. Învățarea împreună printr-o serie largă de activități oferă mai multe oportunități părinților de a lua parte

la învățare atât acasă cât și la școală. Studiul sociologic, efectuat de A. Cara cu privire la implicarea părinților și comunităților în guvernarea educației (2019), evidențiază necesitatea organizării pentru părinți a unor formări privind implicarea acasă. Printre activitățile propuse de părinți în acest sens autorul menționează: organizarea seminarelor de instruire care ar ajuta părinții să-i asiste pe copii la teme pentru acasă; oferirea de materiale suport părinților care i-ar ajuta să monitorizeze efectuarea temelor de către copii; organizarea grupurilor de suport pentru părinții elevilor cu cerințe educaționale speciale, a elevilor cu probleme de comportament etc. [1, p.21].

4. Luarea de decizii

La momentul actual se identifică o tendință pozitivă privind implicarea părinților în procesul decizional al instituției de învățământ general incluziv prin intermediul organelor reprezentative și consultative ale părinților. Prin intermediul consiliului/comitetului de părinți, părinții se pot implica în luarea deciziilor la nivelul școlii: să monitorizeze procesul educațional; să organizeze diferite activități extrașcolare; să inițieze diferite activități culturale; să antreneze structurile asociative ale părinților, precum și instituțiile partenere din comunitate în elaborarea proiectelor educaționale în scopul consolidării coeziunii între toți actorii educaționali pentru asigurarea unei educații de calitate pentru toți copiii etc.

5. Voluntariat

Ca voluntar, părintele reprezintă un model pozitiv pentru copii, părinții pot sprijini și îmbunătăți calitatea educației oferite de către școală. De asemenea, voluntariatul permite părinților să devină un partener în educația copilului. Activitățile de voluntariat sunt văzute ca un supliment la activitățile școlare, adesea fiind percepute de către părinți ca fiind la fel o școală, dar după școală.

6. Colaborarea cu comunitatea

Conform *Standardelor de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului* (2013) [8], instituția de învățământ colaborează cu APL pentru asigurarea sănătății, siguranței și protecției, dezvoltă parteneriate comunitare. În același timp, instituția de învățământ folosește, în funcție de nevoi, resursele existente în comunitate (cum ar fi serviciile de sprijin familial, asistenți parentali profesioniști etc.) pentru asigurarea protecției integrității fizice și psihice a fiecărui copil.

În scopul transpunerii mecanismului intersectorial de colaborare în procesul educațional conform *Standardelor de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* (Chișinău, 2016) [9], cadrele didactice au obligația să asigure relații de colaborare și respect cu familia și comunitatea, să dezvolte parteneriate, antrenând membrii familiei și ai comunității în eficientizarea procesului educațional, să faciliteze implicarea copiilor/elevilor în realizarea proiectelor comunitare și a acțiunilor de voluntariat. În acest context, dezvoltarea parteneriatelor cu familia și comunitatea este esențială în asigurarea unui proces educațional incluziv de calitate.

În loc de concluzii

Cooperarea dintre părinți și școală este esențială atât pentru a asigura un mediu securizant copiilor, familiilor și personalului din unitățile de învățământ, cât și pentru a oferi sprijin educațional prin intervenții coerente și consecvente din partea celor doi factori fundamentali de educație a copilului. Colaborarea dintre școală-familie este o reușită a procesului educațional incluziv. Efortul educativ își găsește eficiența atunci când între factori există o conlucrare în

interesul comun al educației copilului, iar dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor include diverse modalități de colaborare care asigură un proces educațional incluziv de calitate pentru toți copiii.

Motivul principal pentru crearea parteneriatului școală-familie este dorința de a ajuta elevii să aibă succes la școală și, mai târziu, în viață. Atunci când părinții, elevii și învățătorii se consideră unii pe alții parteneri în educație, se creează în jurul elevilor un mediu prietenos și o comunitate de suport care începe să funcționeze. Iată de ce parteneriatele trebuie văzute ca o componentă esențială în organizarea școlii și a clasei de elevi. Relația școală-familie este una în care școala participă în formarea la copii a conduitei favorabile, a unui stil de viață sănătos mintal, emoțional, fizic și socio-moral. Familia reprezintă elementul cheie în socializarea copilului cu ceilalți copii din clasă fiind consultată cu privire la activitățile educative extracurriculare.

Relația școală - familie nu se poate constitui fără asigurarea unei bune cunoașteri a familiei, a caracteristicilor și potențialului ei educativ. Un parteneriat școală-familie va asigura succesul și dezvoltarea la maxim a potențialului copilului, dacă vor fi respectate: acceptarea familiei, respectarea familiei și legătura cu familia.

BIBLIOGRAFIE

1. CARA Angela. Implicarea părinților și comunităților în guvernarea educației: de la intenții la acțiuni. Studiu de politici educaționale. IȘE. - Chișinău, 2019
2. CUZNEȚOV Larisa. Parteneriatul și colaborarea școală-familie-comunitate. Educația de calitate a copiilor și părinților. UPS „Ion Creangă”. Primex-Com SRL, 2018. 188 p.
3. GREMALSCHI A, PERCIUN D, COSTACHI I. Ghid pentru organizațiile obștești ale părinților elevilor din învățământul primar, gimnazial și liceal. Chișinău 2016
4. MARKSTRÖM A-M. (2013). Children's perspectives on the relations between home and school. *International Journal about Parents in Education*, 7 (1), 43-56.
5. PEETERS T. Autismul. Teorie și intervenție educațională. Iași: Editura Polirom. 2009.
6. Strategii de consolidare a cooperării școală-familie-comunitate. Ghid metodic pentru formatori. Coordonatori: Bărbulescu Anca Gabriela, Rotaru Maria- Cristina. Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2014.- 91 p.
7. Studiu comparativ privind cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul incluziunii educaționale a copiilor cu cerințe educative speciale, la nivel de familie, școală și comunitate/AO „Femeia și Copilul - Protecție și Sprijin”, Centrul de Investigații și Consultanță „Sociopolis”; coord. de Diana Cheianu-Andrei. Ch.:CEP USM, 2011. – 88 p.
8. Standarde de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului. Aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 970 din 11 octombrie 2013.
9. Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general, Chișinău, 2016.
10. VUORINEN T. (2010). Supporting Parents in their Parental Role – Approaches Practiced by Preschool Teachers in Preschool. *International Journal about Parents in Education*, 4 (1), 65-75.